

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2018. május 7.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

2018. május 7. 8:00

**I. SZÖVEGÉRTÉS
ÉS
ÉRVELÉS VAGY GYAKORLATI
SZÖVEGALKOTÁS**

Időtartam: 90 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Fontos tudnivalók

90 perc áll rendelkezésére ahhoz, hogy megoldja a **szövegértési feladatsort** és megírja az egyik rövid **fogalmazási feladatot**. Ügyeljen arra, hogy idejét arányosan ossza meg a szövegértés és a fogalmazás között (például 60 perc – 30 perc)!

Ha a megoldott feladatokban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót / szavakat húzza át, a helyesnek vélt szót / szavakat pedig írja le újra!

Szövegértés

Olvassa el figyelmesen a szöveget, majd a kérdéseket!

Válaszait gondos mérlegelés után írja le! Egyértelműen és szabatosan fogalmazzon!

Ha javít, egyértelműen tegye!

Ügyeljen a helyesíráásra! Ha bizonytalan, használjon helyesírási szótárt!

Érvelés vagy Gyakorlati szövegalkotás

A két feladat közül az egyiket kell megoldania!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményét, ahol azt kéri a feladat!

Írását gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, fogalmazványt, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól! (Húzza át a vázlatot, fogalmazványt!)

Fogalmazása 120-200 szó terjedelmű legyen!

Eredményes munkát kívánunk!

SZÖVEGÉRTÉS

*Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!
Egyes feladatok végén zárójelben adjuk meg a megoldást segítő szövegrészlet számát.*

Szvetelszky Zsuzsanna: A barátság várai

Könyvismertető Albert Fruzsina és Dávid Beáta *Embert barátjáról. A barátság szociológiája* című munkájáról

- (1) Albert Fruzsina és Dávid Beáta elismert, meghatározó szerzői, és minden bizonnyal megalapítói is a modern értelemben vett „barátságkutatásnak”. Hogy erre a kutatási ágra szükség van-e, s ha igen, miért, arra sokféle válasz lehetséges. A legnyomatékosabb érv mégis a kutatóknak az elmúlt években feltárt eredménye: a barátság veszélybe került, mérhetően is csökken. A szerzők által megkérdezett felnőtt lakosság egyharmada állítja, hogy nincs is barátja, a barátok száma évről évre kevesebb. Érdeemes tudományos módszerekkel is ránézni, miféleképpen járható körbe a barátság fogalma, hátha megértve rejtett aspektusait, arra is választ kaphatunk, hogyan ösztönözhetjük megerősödését, hogy azt ne mondjam: reneszánszát.
- (2) A szerzők a barátságot az egyik, ha nem 'a' legszentebb emberi szeretetkapocsnak nevezik könyvük előszavában, miközben leírják: e különleges minőségű emberi kapcsolat tudományos igényű meghatározásával máig adós a szociológia¹ tudománya. Ez érthető: korok és terek változó tartalmú viszonyokat címkéztek barátságnak, így a „barátságtörténet” is roppant ingoványos talaj. [...]
- (3) Hamvas Béla *Barátság* című esszéjében így foglal állást: „A barátság az emberi vonzalom legtermészetesebb kifejezése, az érzelmi fejlődés minden fokán megtalálható, és mint az egyik legfontosabb emberi kapcsolat, minden társadalomban jelen volt és van.” Eibl-Eibesfeldt humánétológus² szerint a barátkozásra való képesség alapja az anya és a gyermek közötti szeretetkapcsolatban rejlik. A szülői gondoskodás kialakulásának egyik következménye, hogy a felnőtt is tud szerető és gyengéd emberi kapcsolatokat teremteni. [...]
- (4) Hogyan is születik a barátság? Van tudós – Rodin –, aki szerint a barátságra nem alkalmas személyek elutasításával. Hiszen akik fogékonyan reagálnak ránk, azokhoz jobban vonzódunk, velük szívesebben osztjuk meg gondolatainkat is. Barátkozási képességeinket ezenfelül befolyásolják a barátkozásról alkotott elképzeléseink, és a homofília (hasonlósági elv) is, amely a személyközi viszonyok egyik alapelve: közelebb érezzük magunkat azokhoz, akik hasonlóak hozzánk. A földrajzi közelség is számít: könnyebben barátkoznak azok, akiknek a tágabb környezete több alkalmat szolgáltat a közös időtöltésre. [...]
- (5) A barátság önkéntes jellegű, a barát pedig nem helyettesíthető. Barátunk kiválasztása szabad és tudatos cselekvés eredménye. Sok más emberi kapcsolattól eltérően a baráti viszonyoknak nincs intézményes hátterük, a barátokat nem kötik össze hivatalos kötelezettségek, a barátságot nem szabályozza törvény. Viszonosság jellemzi: akit barátomnak választok, az is barátjának választ engem. Fontos tehát az önkéntes jelleg, a kölcsönösség, az egyenlőség, a bizalom, az intimitás és az együttműködés, de ugyanennyire lényeges szempont a közelség és a hozzáférhetőség is. Ezzel a felsorolással azonban nem teremtünk centizhető kategóriákat, minthogy abszolút szubjektív, kit tartunk barátunknak, és a barátok sem mindig egyformán ítélik meg kapcsolatukat. [...]

¹ szociológia: a társadalmi csoportok, intézmények és folyamatok leírásával, azok működésével foglalkozó tudományterület.

² humánétológus: a ma élő ember (Homo sapiens sapiens) viselkedésének biológiai alapjait vizsgálja összehasonlító evolúciós megközelítésben, szemben az etológussal, aki az állatok viselkedésével foglalkozó tudományt művelő kutató, tudós.

(6) A könyv első részében a kutatók tudományos (filológiai) alaposággal áttekintik, hogy az elmúlt évszázadok filozófiai, irodalmi, vallási művei alapján mit írtak-gondoltak eleink a barátságról. [...] A második részben a szociológia klasszikus és modern eszköztárát is használják: felsorolják a barátság kialakulásában szerepet játszó tényezőket, és bemutatnak néhány, a barátság kialakulására és fenntartására is vonatkozatható kapcsolatelméletet, némelyiket saját vizsgálati eredményeikkel illusztrálva. Bemutatják a barátság funkcióit, különös tekintettel a barátoktól származó társas támogatás jelentőségére, elemzik a barátok helyzetét az egyén teljes kapcsolathálózatában, a bizalmas beszélgetési hálózatokban, s foglalkoznak a barátság kialakulásának erkölcsi dimenzióival is. Felvázolják a barátságra vonatkozó magyarországi folyamatokat, és közreadják a barátságok életben tartásáról szóló tudást és tapasztalatot. [...]

(7) A barátság érzelmi, anyagi és szellemi (kognitív) erőforrás. Pszichológusok (Thibaut és Kelly) csereelmélete szerint az emberek akkor elégedettek egy kapcsolattal, ha a belőle származó hasznuk nagyobb, mint a vele összefüggésben fölmerülő költségeik. Rusbult befektetés-elmélete azzal érvel, hogy egy kapcsolat iránti elkötelezettségünket nemcsak a kapcsolattal való elégedettségünk és a rendelkezésünkre álló választási lehetőségek befolyásolják, hanem az is, mennyi erőforrást fektettünk a kapcsolatba. A méltányosság-elmélet szerint pedig egy kapcsolatban nyereségeinket a partner nyereségeihez viszonyítjuk. A szerzők idézik az angol Pahl is, aki szerint a barátság természetes, és minősége igen jelentős változáson megy keresztül napjainkban: ahelyett, hogy a családi kapcsolatok alternatívája lenne, sokkal elmosódottabb kölcsönhatás van a családi és a baráti viszonyok között.

(8) A mai társadalmakban a barátság központi helyet foglal el. A társadalmi mobilitásból³ következően a távolság és az elérhetőség miatt a barátok átvesznek bizonyos családi feladatokat: öntözik a virágot, ha elutazunk, vigyáznak a gyerekekre, ha beteg. Ezzel egyidejűleg változik a barátság fogalmi jelentése: ma néhány kiválasztott barát elköteleződése olyan fokú, amely a családi kapcsolatokat jellemzi.

(9) A barátságok típusai is változnak: a kutatók szerint a nők közötti barátságokra inkább jellemző az érzelmi gazdagság és a teljességre törekvés, míg a férfiak barátságai jóval inkább a meghatározott cselekvésekhez kapcsolódnak, vagyis specializáltabbak. Egybevág a hagyományos nemi szereposztással, hogy a nők inkább a kölcsönös segítségnyújtás, a bizalom és az érzelmi támogatás elemeit hangsúlyozzák a barátságban, míg a férfiak a közös tevékenységeket és tapasztalatokat. [...]

(10) Fontos része a könyvnek a *Baráti jó tanácsok* című fejezet, amelyben arra világítanak rá a szerzők, hogy a barátság fejlődése, fennállása egyáltalán nem automatikus, szemben a kérdéssel kapcsolatban elterjedt közkeletű véleménnyel. Az emberek nagy részében nem, vagy csak későn tudatosul, mit kellett volna tennie egy barátság fennmaradásáért. A szerzők azt írják, hogy „Noha egyre tovább élünk, egyre több szabadidővel, az utóbbi húsz évben elfelejtettünk beszélgetni. Mind többet hallgatunk, de nem a másik emberre figyelünk – hanem ülünk a képernyők előtt. Hallgatni aktívan kellene: egymást, egymásra.”

(11) Albert Fruzsina és Dávid Beáta könyve jelentős állomása egy leendő, vagy talán már formálódó kapcsolattörténetnek. Túl azon, hogy értelmezik a barátság fontosságát, és elméleteiket nagyszabású kutatásaik adataival támasztják alá, hogy tudományos eredményeket szabatosan és élvezetesen megfogalmazva tárnak az olvasók elé, rámutatnak a társadalomtudományban a hétköznapi élet szociológiájaként ismert irányzat vizsgálati tárgyainak jelentőségére – vagyis az élet mindennapi eseményeinek, viszonyainak meghatározó és útmutató voltára.

³ társadalmi mobilitás: különböző társadalmi rétegek, csoportok közötti mozgás, pl. társadalmi felemelkedés.

(12) A networking⁴ korában, ahol tréningek és tanfolyamok kínálják a kapcsolatépítés bevált technikáit, érdemes ránézni az alapvető emberi viszonyok egyikének ősi tartalmaira. Megtanuljuk értékelni azt, amivel bírunk: fennálló barátságainkat, és felfedezhetjük a bennük rejlő kiaknázatlan lehetőségeket. Modern várunk a barátság: nemcsak azért, mert visszavonulhatunk és az erős falak mögött biztonságban érezhetjük magunkat, hanem mert a legmagasabb pontokról messzire tekinthetünk – olyan horizontok felé, melyeknek létét korábban nem is képzelhettük.

Forrás: *Fordulópont* 44., XI. évfolyam, 2009/2, 89-95. A feladathoz igazított szöveg.

Albert Fruzsina és Dávid Beáta *Embert barátjáról. A barátság szociológiája*. Századvég Politikai Iskola Alapítvány 2007.

A szövegben említett szerzők, kutatók:

Hamvas Béla (1897–1968) író, filozófus; Irenäus Eibl-Eibesfeldt (1928–) osztrák humánetológus, Judith Rodin (1944–), John Thibaut (1917–1986) és Harold Kelly (1921–2003) amerikai szociológusok, szociálpszichológusok; Caryl Rusbult (1952–2010) holland, Ray Pahl (1935–2011) brit szociológus, szociálpszichológus.

1. Okok és célok

A szöveg bevezetése, az 1. bekezdés megnevezi a barátságkutatás megindításának legfőbb okát és ebből következő célját. Egészítse ki az alábbi mondatokat az 1. bekezdés alapján! Ügyeljen arra, hogy a kiegészítéssel értelmes mondatokat alkosson!

A barátságkutatás elindítására azért volt szükség, mert az elmúlt évek kutatásai szerint _____ . A barátság kutatásától, megértésétől azt remélhetjük, hogy _____ .

2 pont	
--------	--

2. Fejezetek a könyvben

A könyvismertetés szövegéből képet alkothatunk a mű szerkezeti egységeiről is. Válaszoljon a könyv fejezeteire vonatkozó feladatokra! (6, 10)

a) Konkrét fejezetcím megnevezése:

_____ .

1 pont	
--------	--

b) A konkrét címmel megnevezett fejezet középpontjában álló gondolat:

1 pont	
--------	--

⁴ networking: a kapcsolat- és hálózatépítés angol megnevezése (pl. az üzleti életben, a közösségi hálókön).

c) Az alábbiakban a kötet eredeti tartalomjegyzékéből két fejezetcímet idézünk. Döntse el a szöveg információi alapján, hogy a fejezetcímek a könyv első vagy a második részében szerepelnek-e! Húzza alá a jó választ! Választását indokolja a szöveg alapján!

Mi szükséges a barátság megszületéséhez?

Első rész

Második rész

Indoklás:

2 pont	
--------	--

Barátság és könny (Létezik-e barátságtörténet?)

Első rész

Második rész

Indoklás:

2 pont	
--------	--

3. Tudományos munka

A könyvismertető a szerzőpáros művét tudományos munkaként mutatja be. Miért tekinthető tudományos munkának a szerzőpáros könyve? Fogalmazzon meg legalább két érvet az egész szövegre támaszkodva!

a)

b)

2 pont	
--------	--

4. Elméletek a barátságról

Egészítse ki a szöveg alapján a barátság elméleteit bemutató táblázatot! (7)

Ki dolgozta ki az elméletet?	Mi a neve az elméletnek?	Mit állít a barátságról?
Thibaut és Kelly		
	befektetés-elmélet	
Nincs megadva.		

6 pont

5. Melyik bekezdés?

Írja oda az állítás mellé annak a bekezdésnek a sorszámát, amelyre az adott kijelentés igaz!

a) A bekezdés a könyv néhány fontos tartalmi vonásának felsorolásával méltatja a mű jelentőségét, és elhelyezi korunk társadalomtudományának irányzatai között.

A bekezdés sorszáma: _____

b) A megelőző bekezdés utolsó mondatának központi gondolatát folytatva ez a bekezdés a barátság két különböző típusának tulajdonságait különíti el, hasonlítja össze.

A bekezdés sorszáma: _____

c) A szövegrész két nézet kiemelésével a barátság fogalmának azokra az oldalaira helyezi a hangsúlyt, amelyek minden emberi közösségben, korszakban jelen vannak, állandóak.

A bekezdés sorszáma: _____

3 pont

6. Szövegértelmezés

Magyarázza meg egy-egy egész mondatban, hogy mi a szövegbeli jelentése az aláhúzott szavaknak!

a) „korok és terek változó tartalmú viszonyokat címkéztek barátságnak...” (2)

2 pont	
--------	--

b) „nem teremtünk centizhető kategóriákat...” (5)

2 pont	
--------	--

7. A barátság várai

A könyvismertetés 12. bekezdése „modern várnak” nevezi a barátságot. Magyarázza meg, hogy mi a szöveg szerint a hasonlóság alapja! Válasza egész mondatokból álljon, és legalább két különböző szempontra hivatkozzon! Térjen ki arra is, Ön szerint mire utal a „modern” jelző!

3 pont	
--------	--

8. Igaz vagy hamis?

Döntse el, hogy az alábbi megállapítások a szöveg alapján igazak-e vagy hamisak. Döntését aláhúzással jelölje!

a) A szöveg megállapítása szerint a nők közötti barátság abban különbözik a férfiak közötti barátságtól, hogy a nők az érzelmi gazdagságot és a közös tevékenységeket állítják a középpontba.

IGAZ - HAMIS

b) Sok emberi kapcsolatot szabályoznak törvények, ám a barátság nem ilyen.

IGAZ - HAMIS

c) A homofília elve azt jelenti, hogy a földrajzi közelség miatt barátkozunk azokkal, akiket a hasonlóság miatt közelebb érzünk magunkhoz.

IGAZ - HAMIS

d) A könyvismertetés a mű hibájaként rója föl, hogy a tudományos eredményeket nem szakszerűen mutatja be az olvasóknak.

IGAZ - HAMIS

4 pont	
--------	--

9. A befejezés feladatai

a) Idézzon három szófordulatot a 12. bekezdésből, amely Ön szerint a befejezés alábbi funkcióját tölti be!

személyes tanulságot kínál

- _____
- _____
- _____

3 pont	
--------	--

b) A befejezés gyakran a bevezetés valamely gondolatára utal vissza.

Idézzon azt a szövegrészt az első bekezdésből, amelynek lényegi tartalmi elemeivel az utolsó bekezdésben is találkozhatunk!

1 pont	
--------	--

Érvelés vagy Gyakorlati szövegalkotás

Az alábbi két feladat közül az egyiket kell megoldania!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

Fogalmazása 120-200 szó terjedelmű legyen!

Érvelés

Az állami, társadalmi és vallási ünnepek egy része régi tradíció, életünk megszokott eseménye (például az államalapítás ünnepe, március 15., húsvét). Elterjedtek olyan ünnepek is, amelyek más hagyományokhoz, újabb igényekhez, szokásokhoz, nemzetközi trendekhez kapcsolódnak.

Ön szerint milyen érvek szólnak a mai Magyarországon a Valentin-nap, a nőnap vagy a halloween ünneplése mellett? Ön hogyan vélekedik ezekről az ünnepekről? Érvelésében fogalmazzon meg a három ünnepről együttesen 3-5, egymástól jól elkülöníthető érvet. A kifejtéshez felhasználhatja a három ünnepről közölt forrásrészletet.

Háttérinformációk az említett ünnepekről

Valentin-nap, Bálint-nap (február 14.)

A szokás eredete, hogy Szent Bálint (Valentin vagy Valentinus) a XIV. században a jegyesek és a fiatal házások védőszentjévé vált Angliában és Franciaországban, mára a szerelmesek mellett a lelki betegek és az epilepsziával élők védőszentjeként ismerik. Magyarországon e szentnek nem alakult ki jelentős egyházi kultusza. Az angolszász országokban Valentine (Bálint) napján (február 14-én) tartott Valentine's Day (magyarul: Bálint-nap) ünnepe a 20. század végétől világszerte elterjedt világi „szerelmes-ünnepként”. Ezen az ünnepen a szerelmesek megajándékozzák szerelmüket vagy szerelmes üzenetet küldenek neki.

http://hvg.hu/tudomany/20110211_valentin_nap_tortenete

Halloween (október 31.)

Eredetileg a nagyrészt angol nyelvű országokban ünnepelték (Írország, Skócia, Amerikai Egyesült Államok, Kanada) de mára az egész világon elterjedt. A halloween nevében mindenszentek ünnepét őrzi, de tartalmában pogány. A töklámpás, a jelmezes kéregetés, de még az almahalászat eredete is az ókorba nyúlik vissza. Eredetileg kelta halotti kultusz ünnepe, boszorkányok, kísértetek és egyéb szellemek éjszakája volt. Ma már az egész világon elterjedt a divatja. Magyarországon is népszerű ünnep, és az egyébként szomorúságra okot adó mindenszentek és a halottak napját megelőző nap tréfás és játékos hangulatú szokásává vált.

http://index.hu/tudomany/tortenelem/2011/10/31/honnan_ered_halloween/

Nemzetközi nőnap (március 8.)

A nők iránti tisztelet és megbecsülés kifejezésének napja, amelyet 1917 óta (Magyarországon 1948 óta) minden év március 8-án tartanak. A nők jogai és a nemzetközi béke napját 1977-ben tette hivatalos ünneppé az ENSZ-közügyülés, így a nemzetközi nőnapot az ENSZ is a világnapok közt tartja számon. A nőnap eredetileg a mai virágos, kedveskedős megemlékezéssel szemben a nők egyenjogúságával és szabad munkavállalásával kapcsolatos demonstratív nap volt.

https://multkoor.hu/20110308_tuntetestol_a_hoviragig_a_nemzetkozi_nonap_rovid_tortenete

VAGY

Gyakorlati szövegalkotás

Lakóhelyének önkormányzata a településfejlesztés kérdéseiben rendszeresen kikéri a település lakóinak véleményét.

Írjon hivatalos levelet önkormányzati képviselőjének! Nevezzen meg 2-3 olyan hiányzó intézményt, leromlott állapotú épületet fontossági sorrendben, amit környezetében fejleszteni vagy építeni kellene! Javaslatait indokolja, az indoklásban térjen ki arra, miért, miben szolgálja az adott fejlesztési cél a lakosok nagyobb csoportjának és a település egészének az érdekeit, miért foglalkozzon a megnevezett célokkal a település Környezetvédelmi és Városfejlesztési Bizottsága! Ügyeljen a hivatalos levél szerkesztésének nyelvi normáira!

A címzés adatai:

Kovács János önkormányzati képviselő
Polgármesteri Hivatal
3333 Rigóvár, Fő út 11.

		pontszám	
		maximális	elért
Szövegértés		40	
Szövegalkotási feladat	Érvelés	10	
	Gyakorlati szövegalkotás	10	
Összesen		50	

_____ dátum

_____ javító tanár

		pontszáma egész számra kerekítve	
		elért	programba beírt
Szövegértés			
Szövegalkotási feladat	Érvelés		
	Gyakorlati szövegalkotás		

_____ dátum

_____ dátum

_____ javító tanár

_____ jegyző

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2018. május 7.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

2018. május 7. 8:00

**II.
MŰÉRTTELMEZŐ
SZÖVEGALKOTÁS**

Időtartam: 150 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Fontos tudnivalók

Válasszon ki és oldjon meg egy feladatot!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, és adjon számot ismereteiről is!

Írását gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól!
A szövegbe is jegyzetelhet.

Ha a megoldott feladatban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót / szavakat húzza át,
a helyesnek vélt szót / szavakat pedig írja le újra!

Fogalmazása 400-800 szó terjedelmű legyen!

Eredményes munkát kívánunk!

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS: EGY MŰ ÉRTTELMEZÉSE

Az ismert mesehős – Tündérszép Ilona – Mosolygó Tündér Ilona lett Balázs Béla felnőtteknek szóló meséjében. Értelmezze a művet! Értelmezésében fejtsse ki: a cselekménynek, a címszereplő elnevezésének, a főszereplők párkapcsolatának és az előadásmódnak milyen vonásai utalnak arra, hogy nem gyermekmeséről van szó!

Megoldása 400-800 szó terjedelmű legyen!

Balázs Béla¹

Mosolygó Tündér Ilona meséje

Egyszer Guidobaldo gróf, mikor egyedül vadászott volna, kitevedt az erdőből a Duna partjához. Hanem ott az ő hódos² fekete lova csak meghorkant és megállott. Annak a lónak neve Aldazar volt, és Guidobaldo a szaracénoktól hódította karddal.

– Itten vársz rám, Aldazar – mondotta neki Guidobaldo.

Aztán leugrott, és tölgyfa gerelyét jobb kezébe szorítván, előrelopódkodott. Hanem amint kiért a sűrűből, meglátta a kék Duna vizét és egy szépséges fehér leányt, amint fürdőzött.

„Ezt nem anya szülte” – gondolta magában Guidobaldo, merthogy ilyen szépet még nem látott. És amint körültekintett, meg is pillantotta a fehér hattyúruhát a parton. Guidobaldo odaugrott és rálépett. A lány is akkor észrevette, és kiáltva igyekezett a partra.

– Add vissza a hattyúruhámot – mondotta kérve.

– Nem adom vissza – felelte Guidobaldo. – Mondd meg a nevedet, szépséges tündérlány, mert most már az enyém leszel.

– Tündér Ilona az én nevem – felelte a lány.

Akkor Guidobaldo ölbe kapta és vitte. Hanem Tündér Ilona nem jajgatott és nem sírt, csak csendesen nézett a lovag szemébe, és mosolygott vala. Guidobaldo nézte, hogy Tündér Ilona mosolyog, és azt gondolta, elolvadt az ő melle a páncél alatt, mintha csak forró bor volna vaskehelyben.

– Hej, Aldazar – kiáltotta Guidobaldo –, nem vittünk még ilyen szép zsákmányt! Hát téged milyen téli csoda vert, hogy fehér lettél, amíg odajártam?

Aldazar visszanyerített, és megrázta sörényét, fehér felhőt vervén vadalmavirágból, mely behullatta, hogy a fiatal ágakat tépdeste. Mert virágzó tavasz volt éppen akkor.

Hát fölülnek. Guidobaldo gerelyre tűzte a hattyúruhát, és Aldazar még egy nagy, virágos ágat tépett magának az útra.

Mikor meglátta őket az őr a toronyablakból, azt mondta:

– Fekete lovon ment el Guidobaldo gróf, fekete páncélban és fekete tekintettel. Íme, fehér lovon tér meg, fehér lobogóval, és páncélját is fehérség övezi. Mire véljem?

Mikor Guidobaldo belovagolt a vára udvarára, azt mondta a toronyőrnek:

– Most már ereszd le a csapóhidat, toronyőr, és a kapu is maradjon tárva. Békesség legyen most már a környéknek és minden utasoknak.

Hát boldogságban, szerelemben éltek, éldegéltek Guidobaldo gróf és Tündér Ilona. De attól fogva boldogabb volt mindenki is a városban. Guidobaldo anyja elfelejtette, hogy öreg és beteg, Guidobaldo két árvája elfelejtette, hogy meghalt édesanyjuk, és minden szolga elfelejtette az ő szolgaságát, mert mosolygva járt közöttük Tündér Ilona, és mindenek meleg

¹ Balázs Béla (1884-1949) író, költő, filmesztéta, librettójából készült Bartók Béla operája, *A kékszakállú herceg vára*, továbbá *A fából faragott királyfi* című balett. A *Valahol Európában* című magyar film (rendező: Radványi Géza) forgatókönyvírója.

² hódos: holdas; a ló fején hold alakú fehér folt van.

örömet éreztek szívükben, merthogy úrnőjüktől is távol maradt a bánat. Hanem ez azért volt, mert a tündérek nem tudnak sírni.

Történt azonban, hogy Guidobaldo anyja meghalt. Nagy lett a szomorúság, mert mindenki is az öregasszonyt nagyon szerette. Nagy siránkozás közben tették sírba. De mikor a gödör körül állnának, egyszer csak azt mondja haraggal Guidobaldo első kapitánya:

– Mégis nincsen szíve Tündér Ilonának, hogy most is mosolyog.

Azt felelte akkor Guidobaldo gróf:

– Fogjátok meg a kapitányt, és vessétek a legmélyebb tömlöcbe. Mitévő lennék én, ha még ő is sírna, az egyetlen fényesség is elromlana? Ó, százszor áldott az ő sebezhetetlen tündérszíve!

Hanem a várnép fele nem szerette többé mosolygó Tündér Ilonát. De Guidobaldo gróf még százszor jobban szerette, és még nagyobb szerelemben éltek, éldegéltek attól fogva.

Történt azonban, hogy betegség ütött ki, és Guidobaldo mind a két árvája meghalt egy éjszaka. Hát a sírás-rívás majd fölvetette a várat. A gróf is Tündér Ilona térdére fektette a fejét, hangosan zokogván, és önnön húsát tépte kínjában.

Hanem mikor a gödör körül állnának, egyszer csak azt mondja haraggal Guidobaldo második kapitánya:

– Itt temetjük a két édes árvát. Velük játszadozott mindig Tündér Ilona. Térdén ébresztette, keblén altatta. Értük az ő ura önnön húsát megtépte kínjában. Mégis gonosz a szíve Tündér Ilonának, hogy most is mosolyog.

Akkor kardot rántott Guidobaldo gróf, és a második kapitányt ott levágta.

Mindenki haraggal fordult el, de a gróf magához ölelte Tündér Ilonát, és sírván mondta:

– Mosolyogj, mosolyogj, egyetlen sugaram, mert megszakad a szívem, ha te is elborulsz!

Attól fogva mindenki gyűlölte már Tündér Ilonát, de Guidobaldo még százszor jobban szerette, és még százszor nagyobb szerelemben éltek, éldegéltek attól fogva.

Történt azonban, hogy egy szerelmes éjszakán azt mondta Guidobaldo Tündér Ilonának:

– Ó, én mosolygó szerelmem. Ha te elhagynál, halálra válnék.

Aztán elgondolkodott, és később azt kérdezte:

– Vajon mosolyognál-e, ha én téged elhagynálak?

– Nem tudok sírni, Guidobaldo – felelte Tündér Ilona.

Erre Guidobaldo az ajkába harapott, aztán leszállt a nyoszolyáról, és búcsú nélkül kiment Tündér Ilona szobájából. Hanem másnap reggel az ajtónál kopogott. Csak halkan kopogott, és halkan nyitott be, és szíve tele volt szégyennel és aggodalommal, hogy Tündér Ilonát nagyon megbántotta. De Tündér Ilona kitérte két liliomkarját, és még sokkalta ragyogóbban mosolygott rá, mint azelőtt. Mikor is ezt gróf Guidobaldo meglátta, hogy sokkalta ragyogóbban mosolyog rá, mint azelőtt, egy szót sem szólt, hanem sarkon fordult, és kiment a szobából. Hanem estére kelve fölparancsolta a második kapitány maradott özvegyét. Hangosan mulatott vele, hogy hallassék Tündér Ilona szobájában, és magához vette éjszakára. Hanem reggelre kelve szöges korbáccsal verte ki a palotából a második kapitány maradott özvegyét. Aztán Tündér Ilona ajtajához ment, és sokáig állt ott, de kopogni nem mert rajta. Hanem Tündér Ilona elébe jött, és kinyitotta az ajtót. Kinyitotta az ajtót, kitérte liliomkarját, és még sokkalta ragyogóbban mosolygott rá, mint azelőtt. Guidobaldo az öklére csavarta Tündér Ilona aranyhaját, és őt lerántotta a földre.

– Csak nem sírsz? Nem sírsz? Mégse sírsz? Akarom, fájjon! Akarom, jajgass, sírj hát, sírj! – és ütötte, rúgta Tündér Ilonát, hogy habtestéből kiserkedt a vér. De Tündér Ilona csak egyre halványodott, ragyogó kék szeme elfakult, ám egy csepp nem sok, annyi könny nem hullott belőle.

– Nem tudok sírni, Guidobaldo – mondotta csendesen.

Akkor gróf Guidobaldo letépte róla a ruhát, és hajánál fogvást kivonszolván a palotából, régi hattyúruháját utánadobta.

Tündér Ilona pedig elvánszorgott az istállóba, ahol Aldazar volt bekötve, és véres, sebes testét befektette az ő jászolába. A hódos fekete paripa hízelegve és szomorúan nyihogott rá, és véres sebeit puha nyelvével nyaldosta, hogy estig be is hegedtek. Akkor kikelt a jászolból.

Másnap reggel Guidobaldo kilépne a palotából, hát a küszöbön fekszik Tündér Ilona, fehér hattyúruhája a feje alatt, úgy alszik. Akkor gróf Guidobaldo arcát előntötte a meleg könny. Csak nézte Tündér Ilonát, hogy alszik, és szólni nem mert, mozdulni se. Hát fölébredt Tündér Ilona, és fölnézett a grófra. Még kék szeme is halvány volt, de vértelen ajkán szép, édes mosoly ragyogott Guidobaldo felé. Akkor gróf Guidobaldo lerúgta a küszöbről.

– Menj el a váramtól, mert boszorkányfaj vagy, és nem tudlak megölni!

És gróf Guidobaldo ráuszította a kutyáit. Hanem az ebek behúzták farkukat, és hason csúsztak Tündér Ilonához. Akkor a gróf ráuszította szolgálait, és azok kiűzték a mezőre, mert mindenki gyűlölte már Tündér Ilonát.

Gróf Guidobaldo kiállt a toronyba, és onnan nézte, hogy Tündér Ilona hattyú képében a levegőbe emelkedik. A levegőbe emelkedett, de nem szállt el, hanem a vár fölött kerengett lassú röpüléssel. Akkor Guidobaldo fogta íját, és minden erejével a hattyúra lőtt. De a nyíl nem vitt odáig, hanem ragyogó ívben hajolt el alatta.

Akkor a hattyú hirtelen lecsapott elébe a nyílnak, és mellel fogadta.

Aztán lassan a hattyú felemelkedett, és nyugatnak szállt. Nyugatnak szállt, mellében a nyíllal, és dalolni kezdett. Hanem a világ minden könnye csak esővíz, annyi szomorúság volt abban az énekben.

Akkor Guidobaldo gróf azt mondta a toronyőrnek:

– Most már csukd be a láncos kapukat, toronyőr, és húzd fel a csapóhidat.

Forrás: Balázs Béla: *Mosolygó Tündér Ilona*. BALÁZS BÉLA MESÉLTE HAJÓS EDITHNEK.
<http://mek.oszk.hu/04200/04210/04210.htm#14>. (Hajós Edith orvos, lapszerkesztő, Balázs Béla első felesége.)

VAGY

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS: ÖSSZEHASONLÍTÓ ÉRTELMEZÉS

Vizsgálja meg a személyesség és a generációhoz vagy társadalmi csoporthoz kötődő kollektív életérzés jelzéseit a versekben! Hogyan értelmezik a művek az egymásra következő nemzedékek viszonyát? Miként láttatja a két költemény a fiatalok életbe lépésének lehetőségét? Összehasonlító elemzésében vegye figyelembe a két mű hasonló és eltérő gondolatait, motívumait, stilisztikai-retorikai megoldásait!

Megoldása 400-800 szó terjedelmű legyen!

<p>József Attila: <i>Fiatal életek indulója</i></p> <p>Apáink mindig robotoltak, Hogy lenne enni kevés kenyერünk, Bús kedvvel, daccal, de dologban voltak, Az isten se törődött velünk.</p> <p>De fölnőttünk már valahára, Kik nem tudjuk, mi az vígan élni, És mostan vashittel, jó bátorsággal Sorsunk akarjuk fölcserélni.</p> <p>Tudjuk, apánkkal gyávák voltunk, Nem volt jogunk se, csak igazságunk. Most nincs, ki megállat* az élet-úton, De, ha akad, nyakára hágunk.</p> <p>Mi vagyunk az Élet fiai, A küzdelemre fölKent daliák, Megmozdulunk, hejh, összeroppan akkor Alattunk ez a régi világ!</p> <p>(1922. júl.-aug.)</p> <p>Magyarázat: *ki megállat: aki megállít, aki megállíthat</p>	<p>Szabó Lőrinc: <i>Szegénynek lenni s fiatalnak</i></p> <p>Száraz parafa már a nyelvem, minden szép eltorzul szememben, jobb a némának, jobb a vaknak, – mert rettenetes ennyi vággyal szegénynek lenni s fiatalnak.</p> <p>Voltunk vad, hívő, ifju hordák, s felkoncoltak... A vén okosság győzött? isten? vagy csak egy gaz trükk? Rettenetes sors, hogy a harcot, mindig hiába, ujrakezdjük.</p> <p>Rettenetes csak várni mindég, túrni rabságod, örök inség, nem érteni, a hiba hol van, s csodát akarva és teremtvé mindig elterülni a porban.</p> <p>Rettenetes – gonosz kép, tűnj el! – harcolni régi mesterünkkel, vagy tisztelegve nézni, hogy vág arcunkba keze, és amely valaha őt érte, a korbács.</p> <p>Óh, részt kapni minden örömben! – Fulj meg, lélek tüze... De nem, nem, ez csak a düh, a régi átok: tanulnunk kell, testvéreim, ujak, indulók, proletárok³!</p> <p>Mert valamit mi nem tudunk még, ezért kell fájni s bukni mindég, ezért sír bennem is a vad dac: hogy rettenetes, rettenetes szegénynek lenni s fiatalnak.</p> <p>(1925)</p>
--	--

Forrás: József Attila *Összes versei*. Osiris, 2005. 51. Szabó Lőrinc *Összes versei I*. Osiris, 2003. 146 – 147.

³ proletár: latin eredetű, bérmunkás, munkás.

		pontszám		
		maximális	elért	
I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40		
	Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	10		
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25		
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5	
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10	
		Összesen	15	
Helyesírás		8		
Íráskép		2		
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100		

_____ dátum

_____ javító tanár

		pontszáma egész számra kerekítve	
		elért	programba beírt
I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés		
	Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás		
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség		
	Nyelvi minőség		
Helyesírás			
Íráskép			

_____ dátum

_____ dátum

_____ javító tanár

_____ jegyző